

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Вршац, септембра 2015. године

СТРУКТУРА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ПУ "ЧАРОЛИЈА" Вршац

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ (Полазишта за израду програма)
2. НЕШТО О НАМА
  - Просторни услови
  - Капацитети
  - Организација васпитно-образовног рада
  - Радно време
  - Сви наши вртићи
  - Запослени у Установи
3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА И ЊЕНО ОКРУЖЕЊЕ
4. ПРОГРАМИ
  - Програм неге и васпитног рада са децом до 3 године
  - Програм предшколског васпитања и образовања деце од 3 године до укључивања у програм припреме за школу
  - Припремни предшколски програм
  - Посебни и специјализовани програми
  - Инклузивни васпитно-образовни рад
5. ПОВЕЗАНОСТ ВРТИЋА И ПОРОДИЦЕ
6. ОТВОРЕНОСТ ВРТИЋА ПРЕМА ДРУШТВЕНОЈ СРЕДИНИ
7. ОД МАЛЕ ДО ВЕЛИКЕ ШКОЛЕ
8. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

На основу члана 41. и члана 89. *Закона о основама система образовања и васпитања* ("Сл. гласник РС" бр. 72/2009, 52/2011 и 55/2013), члана 17. *Закона о предшколском васпитању и образовању* ("Сл. гласник РС" бр. 18/2010) и члана 52. *Статута предшколске установе "Чаролија" - Вршац*, Управни одбор предшколске установе "Чаролија", на својој седници од 14.09.2015. године, доноси

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ "ЧАРОЛИЈА" ВРШАЦ

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Предшколским програмом установе "Чаролија" - Вршац утврђују се циљеви, врсте, обим, облици и трајање васпитно- образовног рада.

У изради Предшколског програма ПУ "Чаролија" пошли смо од законског оквира који чине Закон о основама система образовања и васпитања и Закон о предшколском васпитању и образовању.

Осим наведених закона, полазишну основу за израду Програма чини и Правилник о општим основама предшколског програма, који је Национални просветни савет донео 3.11.2006. год. ("Сл. гласник РС - Просветни гласник" бр. 14/06). Овај документ представља основу за планирање целокупног рада предшколске установе пружајући општу, заједничку оријентацију, која се даље развија у конкретне програме рада примерене деци, условима, потребама и могућностима у конкретној средини и установи. Опште основе нуде васпитачима могућност да васпитно-образовни рад уобличи и планирају у складу са једним од два понуђена модела, А или Б, а васпитачи се, на основу слободног опредељивања, заснованог на личним афинитетима, проценама могућности и услова, одлучују за примену једног од њих,

прилагођавајући га условима рада у вртићу, карактеристикама и потребама деце и родитеља.

Медицинске сестре-васпитачице, у свих седам јаслених група, спроводе негу и васпитни рад са децом у складу са Основама програма неге и васпитања деце до три године, примењујући у раду искуства и знања стечена на семинару "КпК - Дечји вртић као породични центар", као и на другим семинарима, стручним сусретима и разменама искустава којима су присуствовале.

Основна смерница организације педагошког рада у нашој Установи јесте ОПШТИ ЦИЉ предшколског васпитања и образовања, којег бисмо сажето могли дефинисати као настојање ка томе да дете препозна себе, овлада собом, сазнаје свет око себе делујући на њега и развија односе са другима стицањем искуства о њима.

Основна НАЧЕЛА, којима ћемо се у програмирању активности и садржаја целокупне делатности Вртића руководити, односе се на:

- активност детета у васпитном процесу;
- јединство васпитања и неге детета;
- флексибилно схватање програмских садржаја, одн. њихово прилагођавање узрасним карактеристикама групе, саставу групе, специфичностима ситуације, објекта, особеном ритму развоја сваког појединог детета;
- схватање да је игра животна потреба деце, важна за развој њихових социјалних и креативних способности.

Анализирајући све оно што је у установи до сада урађено, настојаћемо да даље радимо на унапређивању услова за боравак и рад деце, као и да проширујемо обим сарадње са ресурсима локалне средине и породицама. Покушаћемо да, обликујући наш Предшколски програм према мери детета, породице и вртића, отварамо путеве који воде стварању средине у којој ћемо се сви осећати добро.

2. О НАМА

- Просторни услови:

Предшколска установа "Чаролија" обавља своју делатност у 7 објеката који се налазе у граду. Пет објекта је наменски изграђено, а два се налазе у зградама које су адаптиране за потребе збрињавања деце и васпитно-образовни рад.

У току 2009/10. радне године три јаслене групе су из објекта вртића "Плави чуперак" пресељене у простор новоизграђених јаслица "Цврчак". Објекат јаслица грађен је у складу са важећим нормативима, опремљен из средстава Установе и уз помоћ донатора и представља пријатно место за боравак деце до 3 године.

Почетком јуна 2010. год. отворен је нови вртић, "Детлић", у насељу Хемоград, изграђен средствима која је обезбедила Фондација Хемофарм. Вртић је почео да ради од радне 2010/11. радне године са 5 група малишана узраста 1 - 5,5 година.

Укупан унутрашњи простор наше установе заузима површину од 4594 m², а укупна површина дворишног простора износи 14695 m².

- Капацитети:

Установа располаже просторним капацитетима за смештај 36 васпитних група, одн. 1015 деце у једној смени. Међутим, када се у обзир узму критеријуми за одређивање броја деце у васпитним групама као што су узраст деце, укљученост деце са сметњама и двојезичност, број деце коју Установа може да прими реално је мањи. Узимајући у обзир да потребе родитеља за организованим облицима збрињавања деце превазилазе расположиве капацитете, полудневни боравак се у неким објектима организује двосменски, а број деце у појединим вртићима и васпитним групама је изнад оптималног.

- Организација васпитно-образовног рада:

У складу са тренутним могућностима и расположивим капацитетима, Установа организује рад за 38 васпитних група деце узраста од 1 до 5,5 година.

У зависности од својих потреба, родитељи се опредељују за целодневни боравак у трајању од 11 сати, или полудневни у трајању од 5 сати. Полудневни боравак похађају деца обухваћена припремним предшколским програмом чији родитељи немају потребу за продуженим боравком детета.

Дидактички материјал за све васпитне групе обезбеђује Установа на почетку радне године, од средстава која уплаћују родитељи.

- Радно време Установе:

Целодневни боравак 5:30 - 16:30

Полудневни боравак 7:30 - 12:30 (прва смена)

12:30 - 17:30 (друга смена)

- Језици на којима се остварује васпитно-образовни рад:

У нашој установи, у једној припремној предшколској групи у вртићу "Бубамара", васпитно-образовни рад се реализује двојезично, на румунском и српском језику. Васпитно-образовни рад у овој групи одвија се у складу са Општим основама предшколског програма, уз уважавање упутстава о начинима и условима остваривања Основа на језицима националних мањина.

У свим осталим групама васпитно-образовни рад се остварује на српском језику.

- Наши вртићи:

1. "ПЛАВИ ЧУПЕРАК"

Вртић "Плави чуперак" налази се у улици Ђуре Јакшића бр. 3, заштићен од гужве и саобраћаја. У комфорној згради окруженој двориштем деца имају неопходан простор за здраво, сигурно и безбрижно одрастање. У објекту је смештено 8 обданишних и 3 јасличне групе. Непосредно након завршетка школске 2009/10. године започети су и веома брзо завршени радови на уређењу дворишта (равнање терена и затрављивање), а крајем јуна 2015. год. старе справе за игру су уклоњене и замењене новим које испуњавају критеријуме за безбедно коришћење током дечје игре.

У згради која је наменски грађена, налазе се:

- Управа и службе: директор, помоћник директора, секретар, административно-финансијска служба, благајна, стручна служба
- Централна кухиња у којој се припремају оброци за све вртиће
- Кројачница/вешерај
- Јаслице у којима су смештена деца узраста од 1 до 3 године
- Обданиште (целодневни боравак) за смештај деце узраста од 3 године до поласка у школу.

У нашем највећем вртићу врата су отворена радним данима од 5:30 до 16:30 часова током свих 12 месеци.

1а. ЈАСЛИЦЕ "ЦВРЧАК"

У саставу вртића "Плави чуперак", у току 2009/10. радне године, почеле су са радом новоизграђене јаслице, намењене боравку 3 групе деце од 1-3 године. Простор у потпуности задовољава критеријуме које прописује Норматив. Осим три радне собе, унутрашњи простор "Цврчка" обухвата и купатила за децу, купатило за особље, чајну кухињу, собу за изолацију, васпитачку собу и пријемни хол. Јаслице располажу и поплочаном терасом за боравак деце на отвореном.

2. "КОЛИБРИ"

Вртић се налази у Улици Стевана Немање бр. 70, у лепој старој згради која је адаптирана за потребе боравка деце. Најлепши део вртића је велико двориште, заклоњено зидом од погледа са стране, засењено крошњама кестенова, са новим реквизитима за игру и довољно простора за игру и активности на отвореном. Радне собе у вртићу су лепо уређене, чисте и светле, а осим њих, унутрашњи простор вртића чине пријемни хол, чајна кухиња и санитарни чвор.

Васпитно-образовни рад организује се на целодневном и полудневном боравку, са децом узраста 3-5,5 година.

3. "БАМБИ"

Вртић се налази у улици Султане Циук бб, на узвишењу близу спортског центра "Миленијум". Објект је смештен у подножју брега, близу градског парка, тако да је са свих страна окружен зеленилом. Вртић има лепо и

пространо двориште, са доста зеленила и реквизитима за игру деце, чиме су обезбеђени услови за боравак деце на свежем ваздуху, игру и рекреацију. Вртић "Бамби" има три радне собе, пријемни хол, санитарни чвор и чајну кухињу.

Васпитно-образовни рад реализује се са децом узраста 3-5,5 година, на целодневном и полудневном боравку (ППП).

4. "БУБАМАРА"

Вртић "Бубамара" налази се у улици Жарка Зрењанина бр. 87. Објекат је зидан наменски, а простор у коме деца бораве је сигуран, светао и простран. Вртић има 6 радних соба, два хола за пријем деце (за обданиште и забавиште), два санитарна чвора, кухињу и физкултурну салу. Двориште вртића је пространо и опремљено савременим и сигурним справама за игру. У вртићу се организује и целодневни и полудневни боравак.

5. "ЛЕПТИРИЋ"

Вртић "Лептирић" налази се у близини центра града (Трг Николе Пашића 2), недалеко од ОШ "Вук Караџић", цркве Св. Николаја и Владичанског двора. Зграда вртића није наменски грађена, али је адаптирана за потребе смештаја и васпитно-образовног рада са децом предшколског узраста. Садржи 3 радне собе, пространи пријемни хол, санитарни чвор, чајну кухињу и собу за васпитаче. Двориште је уређено у складу са тренутним могућностима, оплемењено цвећем и зеленилом и опремљено новим справама за игру деце.

Целодневним боравком обухваћена су деца две групе, док се полудневни боравак организује за две припремне групе.

6. "ПЧЕЛИЦА"

Вртић се налази у непосредној близини ОШ "Паја Јовановић" и градског језера. Зграда вртића је наменски грађена, има 2 радне собе, хол, санитарни чвор и чајну кухињу за припремање ужине за децу. У саставу вртића је пространо и лепо двориште опремљено справама за игру.

Пред почетак 2009/10. радне године, зграда је реновирана и детаљно уређена, тако да представља безбедно и пријатно место за боравак деце.

У вртићу се остварује припремни предшколски програм на полудневном боравку, са децом узраста 5,5-6,5 година.

7. "ДЕТЛИЋ"

Током 2009/10. радне године у насељу Хемоград је изграђена нова зграда вртића „Детлић“, средствима која је обезбедила Фондација Хемофарм. До тада се вртић налазио у адаптираном и прилагођеном простору који, иако уређен, није у потпуности задовољавао критеријуме прописане нормативом.

Вртић располаже радним собама (5), играоницом за моторичке активности, кухињом, собом за васпитаче и просторијом за помоћно особље. У њему борави 5 васпитних група: 1 мешовита јаслена (1-3 год.), 2 групе деце узраста од 3-5,5 година на целодневном боравку, 1 група припремног предшколског програма на целодневном боравку и 1 на полудневном боравку. Двориште које окружује зграду је пространо и опремљено справама за игру деце.

- Запослени у предшколској установи «Чарололија»:
  - 50 васпитача
  - 14 медицинских сестара - васпитачица
  - медицинска сестра за превентивну здравствену заштиту
  - директор
  - помоћник директора
  - секретар
  - административно-технички референт
  - стручни сарадник /психолог-педагог/
  - шеф рачуноводства
  - књиговођа
  - благајник
  - шеф кухиње/дијететичар
  - 3 раднице задужене за припремање хране
  - кројачица/радница у вешерају
  - 4 сервирке
  - 16 помоћних радница
  - мајстор/столар
  - котлар
  - возач

3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА И ЊЕНО ОКРУЖЕЊЕ

Да би се боље разумео данашњи положај предшколске установе у локалној заједници важно је истаћи да Вршац има дугу традицију рада са децом предшколског узраста. Она датира од 1870. године, када је у граду отворено прво забавиште за немачку децу, тзв. Фреблова малодечија школа, у садашњој згради Градског музеја. Први подаци о раду обданишта у Вршцу потичу из 1934. године, а под називом «Дечји вртић» установа је постојала од 1992. до 2012. године. Од радне 2012/13. год. Установа носи назив Предшколска установа «Чаролија» Вршац.

Данас је Вршац, са својим окружењем, општина која се убраја у економски развијеније у нашој земљи. Економски статус града пружа могућности да се он из године у годину све више развија, што се одражава на његов изглед и садржаје које нуди својим житељима.

Велики број зелених површина у граду, уређена шеталишта, велики градски парк, на који се просторно надовезује стадион, као и понос Вршчана, Вршачки брег са средњевековним утврђењем, чувеном вршачком кулом, чине Вршац живописним и пријатним местом за боравак. На ободима Вршачких планина простиру се виногради, по којима је град надалеко познат. Индустрије вина, лекова и слаткиша су оно по чему нас други препознају. Пешачка зона у центру града окружена је старим зградама раскошне и за овај крај препознатљиве архитектуре, и представља омиљено место за шетњу и дружење, нарочито младих и родитеља са малом децом.

Као седиште Банатске епархије, Вршац се дичи Владичанским двором, као и лепим црквама и манастирима који се налазе у непосредном окружењу. Град има професионално позориште које носи име чувеног Вршачанина - Стерије, Градску библиотеку, Градски музеј и музеј Апотеку на степеницама, Културни центар, музичку школу. У граду активно делује Спортски савез, постоје терени и сале за различите спортове, а богату понуду спортских и музичких догађаја, као и спортско-рекреативних садржаја нуди центар "Миленијум".

У Вршцу постоји Висока школа струковних студија за образовање васпитача, са којом Вртић остварује узајамну сарадњу. У граду је пет основних школа, које су лоциране у близини наших вртића, чиме је и просторно подстакнута професионална сарадња васпитача и учитеља, а деци олакшан прелазак из једне у другу установу.

Слика Вршца не би била потпуна ако не бисмо споменули знамените Вршчане који су својим радом и стваралаштвом обележили његову историју - Стерија, Паја Јовановић, Васко Попа, Бора Костић, Драгиша Брашован, сваки у својој области, дали су допринос који им је осигурао вечно трајање.

Оно што битно одређује вршачку општину и гради њен јединствени лик је чињеница да на њеној територији живи велики број различитих националности. То богатство језика, култура и обичаја, које се брижљиво негује и чува, уграђено је у лични идентитет сваког од нас, а узајамни односи засновани су на прихватању, уважавању и толеранцији

Све наведено, и још много тога занимљивог и корисног, чини контекст у којем одрастају мали Вршчани. Везе са окружењем најпре се остварују у оквирима које одређује породица, да би се, поласком детета у вртић, оно укључило у процесе којима се те везе проширују и даље обогаћују. Ми у вртићу се трудимо да све расположиве ресурсе у окружењу (природне, културно-историјске, рекреативне...) у највећој могућој мери користимо, како бисмо код деце изградили осећање да припадају свом окружењу и да оно припада њима.

4. ПРОГРАМИ

4.1. ПРОГРАМ НЕГЕ И ВАСПИТНОГ РАДА СА ДЕЦОМ ДО ТРИ ГОДИНЕ

Васпитно-образовни рад са децом узраста до три године остварује се на основу садржаја датих у Општим основама предшколског програма - Основама програма неге и васпитања деце узраста од шест месеци до три године.

Рад са децом јасленог узраста обухвата: превентивно-здравствену заштиту, негу и васпитне активности, као и рад са породицом и оплемењивање средине.

- **Услови рада у јаслицама:**

У објекту "Плави чуперак" смештене су 3 групе деце узраста 1-3 године. Васпитни рад и негу реализује 6 медицинских сестара-васпитачица. Простор јаслица чине две велике и једна мања соба за боравак деце, пространа играоница са реквизитима за развој крупне моторике, два купатила за децу и чајна кухиња. У јаслицама "Цврчак" такође су смештене 3 јаслене групе (12-18 мес, 18-24 мес. и 24-36 мес.), са којима ради 6 медицинских сестара-васпитачица. У вртићу „Детлић“ такође постоји једна јаслена група, у којој бораве деца мешовитих узраста (1-3 године). Група на располагању има велику радну собу, гардеробу и дечје купатило. Са децом раде две васпитачице.

- **Области рада:**

1. У јаслицама је нарочито истакнута област **неге и превентивно-здравствене заштите** деце раног узраста. Нарочита пажња посвећује се деци у периоду адаптације, јер је то за дете први искорак из породичног окружења и прво дуже одвајање од родитеља. Да бисмо прве дане у колективу учинили мање болним, трудимо се да родитеље на време информишемо о променама које их очекују поласком детета у јасле,

омогућујемо присуство родитеља у групи, постепено продужавање боравка у јаслицама, усклађивање са породичним режимом...

Основно начело рада са децом овог узраста је јединство неге и васпитања, па су све активности у јаслицама усмерене на стварање безбедне и стимулативне средине за развој детета, топле атмосфере и односа узајамног прихватања. Деца се, свакодневним активностима уводе у дневне рутине и процес усвајања основних хигијенских навика: прање руку пре јела и после употребе тоалета и "прљавих" материјала, умивање, коришћење одговарајућих прибора, пресвлачење, сређивање играчака и сл.

О здравственом стању деце води се редовна евиденција, а родитељи обавештавају о свим променама у развоју и здравственом стању детета које захтевају обраћање лекару. Попуњавајући упитнике о здрављу и развоју свог детета, родитељи пружају медицинским сестрама-васпитачицама корисне податке на основу којих оне могу да планирају васпитни рад са децом и да организују праћење и подстицање њиховог напредовања.

У току године за родитеље се организују различити облици превентивноздравствене и психолошке едукације, с циљем да им се пруже одговарајуће информације и препоруке за правилан и здрав развој детета (флајери, табле за родитеље, предавања из различитих области, едукативне радионице).

2. Медицинске сестре организују и реализују различите **активности за децу** јасленог узраста које подстичу психо-физички развој деце: моторичке, сензорно-перцептивне, интелектуалне, језичке, музичке и графичко-ликовне. На основу система активности датих у Основама програма, које су прилагођене деци јасленог узраста, медицинске сестре бирају садржаје из расположиве литературе, или их саме осмишљавају. Деца на овом узрасту уче по свом сопственом програму, оно за шта су тренутно способна, а задатак васпитача је да одговори потребама детета и активностима испрати његов актуелни развојни ниво.

3. Посебна пажња у јаслицама посвећена је **сарадњи са породицама**, будући да се деца која на овом узрасту крећу у вртић, у највећем броју случајева, по први пут одвајају од родитеља, а то представља кризну ситуацију и за родитеље и за дете. Због везаности детета за породицу веома је важно да се прелазак у вртић обави поступно и уз обострано ангажовање, како би се дете и у установи осећало сигурно, заштићено и прихваћено.

Облици сарадње са родитељима које примењујемо у јаслицама:

- Свакодневни индивидуални контакти са родитељима приликом довођења и одвођења детета - размена информација;
- Информативни панои - актуелне информације о деци и дешавањима у групи, краћи едукативни текстови о дечјем развоју, здрављу и сл.;
- Родитељски састанци - разматрање актуелних информација и презентовање стручних тема о дечјем развоју;
- Портфолио белажница ("Свеска шеталица") коју попуњавају деца, васпитачице и родитељи - садржи разне податке о детету, цртеже, утиске о догађајима из живота детета, поруке упућене детету...;
- Активно учешће родитеља у групи за време адаптације и учешће у креативним радионицама које организују медицинске сестре (нпр. израда плаката групе, израда "породичних коцака" и сл.);
- Учешће родитеља у прикупљању разноврсног материјала за рад.

4. **Оплемењивање животног простора** у јаслицама подразумева активности које се континуирано спроводе током године. Простор за боравак деце обогаћује се играчкама, реквизитима за игру, дечјим продуктима, фотографијама деце...

Јаслице у вртићу "Плави чуперак" располажу играоницом са реквизитима за игру и подстицање моторичког развоја деце - пластичним тобоганима, клацкалицама, струњачама, сунђерастим ваљцима, кућицама-скривалицама. Овај простор намењен је слободној и неспутаној игри деце, а васпитне групе га користе наизменично, према договореном распореду.

Јаслице "Цврчак", осим светлих соба опремљених новим намештајем и реквизитима за игру, имају и пространу терасу намењену боравку деце на ваздуху. У наредном периоду планира се оплемењивање овог простора зеленилом и украсним биљкама, као и реквизитима за игру.

4.2. ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА ДЕЦЕ ОД ТРИ ГОДИНЕ ДО УКЉУЧИВАЊА У ПРОГРАМ ПРИПРЕМЕ ЗА ШКОЛУ

- **Организација рада**

Број васпитних група овог узраста зависи од броја уписане деце за одређену радну годину. Деца су распоређена у три узрастне групе: млађу, средњу и старију, с тим што се у објектима који располажу мањим бројем радних соба, формирају мешовите групе од деце узастопних узраста: млађа/средња и старија/припремна (која укључује децу припремног предшколског узраста на целодневном боравку).

Сваку групу воде по два васпитача, који заједнички осмишљавају и организују васпитно-образовни процес.

Све наведене обданишне групе су на целодневном боравку у трајању од 11 сати. Радно време вртића који имају целодневни боравак је од 5:30 до 16:30 часова и прилагођено је потребама запослених родитеља.

Шест вртића, у којима бораве деца овог узраста, покрива целокупну територију града Вршца. Родитељима је омогућена слобода избора вртића и времена када ће своју децу довести и одвести, уз договор са васпитачима.

- **Програмски модели**

У нашој предшколској установи основе програма васпитно-образовног рада са децом од 3 до 5,5 година реализују се применом оба

модела - модела А и модела Б. Третирајући моделе као равноправне, избор се врши на нивоу сваке васпитне групе, на основу слободног опредељивања васпитача.

Тренутно око 20% од укупног броја васпитних група ради по *моделу А* и то у вртићима „Плави чуперак“ и „Детлић“.

Простор радних соба организован је по центрима интересовања, а број центара зависи од узраста и интересовања деце. Центри су опремљени материјалом и средствима које обезбеђује установа, али и родитељи, који, у договору са васпитачима, доносе од куће материјал потребан за реализацију планираних активности.

Заједничким снагама, оба васпитача креирају васпитно-образовни рад у групи, узимајући у обзир основне карактеристике, структуру и развојни ниво своје групе. Планирање у највећој мери зависи од способности и креативности васпитача, који су уједно и истраживачи и критичари сопствене праксе. У планирање, осмишљавање и реализацију активности из области заштите здравља и животне средине, васпитачима се придружује и медицинска сестра за превентивну здравствену заштиту. Посматрање и праћење развоја и напредовања деце је сегмент у којем учествују сви који су непосредно укључени у рад са децом.

Отвореност према породици је нешто чему се поклања доста пажње - члановима породице нуде се различите могућности за укључивање у живот вртића, како би га и деца и родитељи заиста доживели као продужетак и допуну породичног живота. Родитељи дају васпитачима корисне информације о развоју, потребама и интересовањима свог детета (попуњавањем упитника), свакодневно комуницирају са васпитачима (усмено или путем табли за родитеље), учествују у активностима, креативним и едукативним радионицама, доносе материјал за рад, заједнички организују и одлазе са децом на излете, у посете...

У свим осталим вртићима и васпитним групама рад је организован у складу са програмском оријентацијом *модела Б*. Радне собе садрже кућиће који су опремљени дидактичким материјалом, средствима за рад,

играчкама, тако да чине пријатан и подстицајан амбијент за боравак деце.

Васпитачи, на основу посматрања деце и праћења њиховог развоја креирају системе активности (телесних, перцептивних, друштвених, еколошких, афективних, откривачких, логичких, драмских, ликовних, музичких,...) и тако позитивно утичу на њихов физички, социо-емоционални и когнитивни развој.

Доста пажње посвећује се осмостаљивању деце, развијању навика и позитивног односа према раду и обавезама.

Сарадња са породицом и друштвеним окружењем континуирано се негује и обогаћује новим садржајима.

• Простор

Наши вртићи су отворени простори са амбијентом креативне игре и стваралачких процеса. Распоред простора, уређење радних соба, ходника, дворишта и осталог простора и оплемењивање продуктивним дечјег стваралаштва, подстицајно делују на дете.

Васпитачи, поштујући потребе деце, и често уз помоћ родитеља, креирају изглед радних соба, уз уважавање основних принципа уређења које подразумевају модели васпитно-образовног рада за које су се определили (формирање центара интересовања у складу са моделом А, односно опремање кутића на које упућује модел Б).

• Режим дана

05:30 - 08:00	Пријем деце, гледање цртаних филмова, игралике активности, јутарња гимнастика, припрема за доручак
08:00 - 08:30	Прање руку, умивање; доручак
08:30 - 11:30	Јутарње окупљање; васпитно-образовни рад
11:30 - 12:00	Припрема за ручак, ручак, лична хигијена
12:00 - 14:00	Поподневни одмор
14:00 - 14:30	Устајање, облачење и сређивање собе

14:30 - 15:00	Ужина
15:00 - 16:30	Игра, игралике активности, разгледање сликовница, завршавање започетих радова и припрема за одлазак кући

Сатница и трајање појединих активности у току дана унапред су одређени како би рад у сваком објекту могао да се одвија несметано и организовано. Међутим, увек се трудимо да дневни распоред прилагодимо тренутним околностима, како би се деца осећала слободном, али у сигурном, сталном и предвидивом окружењу.

- **Начела у раду**

- Детету пружамо сигурност, осећај да је заштићено и жељено у групи у којој борави;
- Водимо рачуна о његовом здрављу и исхрани;
- Омогућавамо му да кроз игру упознаје свет око себе и развија своје креативне способности;
- Сарађујемо са породицама и друштвеном средином;
- Ослањамо се на позитивне и хумане моделе васпитно-образовне праксе у циљу формирања задовољног и радосног детета.

- **Шта све радимо у вртићу?**

- Учимо кроз игру, истражујемо, посматрамо, разговарамо, певамо, играмо, свирамо, глумимо, скачемо, трчимо, пузимо...;
- Разговарамо о лепом и ружном понашању и сами уводимо правила понашања;
- Слободно се играмо, дружимо, учимо да поштујемо друге и да чекамо свој ред;
- Организујемо јавне наступе у установи и ван ње, уз истовремено развијање стваралачких потенцијала говорног, драмског музичког и плесног карактера;

- Обележавамо Дан установе, Дечју недељу, националне, верске и друге празнике, Нову годину, Дане јесени, Дан пролећа, Светски дан здраве хране, Дан старих, Дан штедње и друге значајне датуме - кроз приредбе, музичко-сценске наступе, изложбе ликовних радова, луткарске представе, спортске играније, еколошке и саобраћајне активности, маскенбале;
- Учествујемо на ликовним конкурсима, спортским такмичењима, музичким и еколошкоим манифестацијама, идемо на излете у околину, дружимо сеу природи...

- **Неке од тема којим смо се до сада бавили:**

Годишња доба, Другарство, Саобраћај, Превозна средства, Мој град, Људско тело, Осећања, Путујемо по свету (упознајемо континенте, државе и градове), Путујемо кроз време (истражујемо старе културе и цивилизације), Свемир, Домаће и дивље животиње, Птице, Рибе, Животиње далеких предела и поларних крајева, Покажи шта знаш, Обичаји мог краја, Делови дана, Радови у пољу, у граду, на селу, Екологија, Воће и поврће, Вода и ваздух, Моја породица, Занимања, То сам ја - то смо ми, Лепо и ружно понашање, Дани у недељи, Месеци, Временске прилике и неприлике, Празници, Спортви...

4.3. ПРИПРЕМНИ ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

- **Уводне напомене**

Припремни предшколски програм у трајању од 4 сата реализује се у оквиру полудневног боравка (5 сати) и целодневног боравка (11 сати). Програм траје 9 месеци и динамиком је усклађен са календаром рада за основне школе на територији АП Војводине.

Васпитачи, на основу састава групе, карактеристика и претходних искустава деце планирају и организују васпитно-образовни рад, тако да он одговара потребама и могућностима конкретне групе и конкретног детета. То значи да ће у групама у којима борави већи број деце која су први пут уписана у вртић адаптациони период бити дужи, да ће

васпитачи више времена и пажње морати да посвете социјализацији деце, изграђивању одређених навика, усвајању правила понашања која колектив подразумева, неговању односа толеранције и прихватања.

За децу која су већ похађала вртић, припремни предшколски програм представља логични наставак онога што су до поласка у вртић стекла, савладала и научила, тако да је васпитно-образовни рад усмерен на даље развијање способности и вештина које представљају основу за школско учење.

- **Услови рада**

Припремни предшколски програм остварује се у свих 7 вртића, и то у 10 група полудневног боравка и 5 група целодневног боравка.

Услови за боравак деце се из године у годину унапређују, у складу са расположивим средствима, и уз настојање да се окружење уреди по мери детета. Радне собе и остали простор вртића који је деци на располагању, опремљен је новим намештајем (тамо где је то било потребно), разноврсним материјалима, играчкама и дидактиком. Дидактички материјал обезбеђује вртић од средстава која уплаћују родитељи, а родитељи се и непосредно укључују у опремање простора у складу са својим могућностима. Такође, они се у живот вртића повремено укључују као предлагачи и реализатори васпитно-образовних активности.

- **Како се припремамо за школу?**

- Наша настојања усмерена су, пре свега, на то да предшколско васпитање и образовање деце учинимо ефикасним наставком и допуном породичног васпитања, стога смо вртић отворили за родитеље, њихове утицаје, идеје, потребе и непосредно учешће.

- Руководећи се начелом целовитости дечјег развоја, васпитно-образовни рад организујемо тако да разноврсним активностима задовољимо све развојне потребе детета - васпитачи који примењују

модел А тематски планирају рад у складу са интересовањима и потребама деце конкретне васпитне групе, тако што у центрима интересовања, различитим активностима, материјалима и средствима обрађују различите аспекте исте теме (мултидисциплинарно); васпитачи који полазе од програмског модела Б планирају велики број разноврсних активности које покривају све аспекте развоја детета, примењујући у раду различите методе рада, разноврсна средства и материјале.

- Код деце развијамо способности за самостално учење, рад и стваралаштво, тако што им нудимо разноврсне теме за проучавање и откривање, помажемо онда када им је помоћ потребна, упућујемо на могуће изворе информација (литературу, вршњаке, одрасле, медије, претходна искуства и сл.).

- Организацију простора, времена и васпитно-образовног рада прилагођавамо потребама и узрасним карактеристикама деце и потребама родитеља - настојимо да границе простора у коме бораве деца што више померимо ка ресурсима у локалној заједници: игралиштима, парковима, рекреативним центрима, излетиштима..., да деци обезбедимо свакодневни боравак на чистом ваздуху, да радну средину опремимо тако да деци буде присна и функционална и да се лако може реорганизовати и прилагодити разноврсним потребама.

- У васпитно-образовном раду примењујемо активне методе учења: манипулисање предметима, систематско посматрање, експериментисање, учење путем откривања.

- Имајући у виду да је игра за дете предшколског узраста (а и касније) животна потреба од огромног значаја, трудимо се да све што радимо за децу буде игра - забавно, интересантно, неоптерећујуће и подстицајно.

- Децу припремамо за школу тако што подржавамо и подстичемо њихов природни развој, односно, развијамо оне функције које су од непосредног значаја за усвајање школских знања и вештина (пажњу, моторну и окуломоторну координацију, радозналост, сигурност и самопоштовање, толеранцију, стрпљење...).

- Да бисмо децу приближили начину рада који се у школама практикује, користимо радне листове и часописе за децу предшколског узраста, али и сликовнице, књиге за децу, енциклопедије. На тај начин упућујемо децу да, уз помоћ одраслих, а касније и сама, трагају за одговорима на своја питања.
- Код деце развијамо љубав према писаној речи: читањем, причањем, разговорима о књигама, одласцима у библиотеку и прављењем наших књига и мини библиотека.
- Децу упознајемо са словима и бројевима у оној мери у којој су заинтересована за њих и на оном нивоу који су деца способна да савладају (игре речима и словима, "соба која се чита" и сл.).

ПОСЕБНИ И СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИ ПРОГРАМИ

Енглески језик

Учење енглеског језика организује се за децу у Установи у сарадњи са Домом омладине Вршца. Стручни предавачи раде са децом припремног предшколског узраста два пута недељно у трајању од 30 минута.

Циљ програма је да деца кроз игру и забаву савладају неке елементе страног језика у периоду када су посебно пријемчива за ову врсту садржаја.

Луткарско-драмска радионица

Програм је почео да се реализује од 2006/07. школске године, са циљем да деци наше предшколске установе понуди разноврстан програм дечјих представа, али и да васпитачима који воле овакав вид креативног изражавања омогући да своја интересовања задовоље, пружајући притом радост најмлађима. Осим у нашој установи, васпитачице играју представе за децу и у основним школама.

Радионица окупља групу васпитачица које саме израђују лутке и припремају дечје представе, које се, затим, укључују у редовне активности вртића.

Вртић у природи

Установа за заинтересоване породице организује одмор и рекреацију деце у природи. Боравак у новом и интересантном амбијенту и (обично) прво дуже одвајање од родитеља траје 7 дана, а избор локалитета зависи од квалитета понуђеног програма и цене.

Вртић у природи је прилика да се:

- начини још један корак унапред у процесу осамостаљивања детета;
- о природним појавама, биљкама, животињама, начину живота људи и другим интересантним стварима сазнаје и учи на основу непосредног увида и искуства;
- пуно времена проводи у игри, трчању, скакању, провлачењу, истраживању околине,... на свежем ваздуху, слободно и безбедно;
- учи о томе како се уважавају права и потребе других;
- боље међусобно упознамо.

ИНКЛУЗИВНИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ РАД

Наша предшколска установа је и до сада укључивала децу са сметњама у развоју у редовне васпитне групе, трудећи се да, у складу са својим могућностима (стручним, кадровским) и условима рада одговори на њихове специфичне потребе у највећој могућој мери. Увођењем инклузије у васпитно-образовни систем, рад са децом са сметњама у развоју, децом из осетљивих друштвених група и надареном децом, добио је јасније дефинисане оквире. У установи је формиран тим за инклузивно васпитање и образовање, као и тимови за подршку сваком појединачном детету којем је потребна додатна подршка. Установа остварује сарадњу са Интерресорном комисијом чији је задатак да

изврши процену потреба за додатном здравственом, социјалном и образовном подршком детету.

Приликом уписа у предшколску установу, уколико је породица спремна за то, заједнички планирамо укључивање детета у групу: време поласка у вртић, дужину боравка, потребна прилагођавања. У случајевима када родитељи нису, приликом уписа, назначили постојање тешкоћа у развоју детета, а оне, се током боравка детета у групи, испоље, настојимо да пажљиво и тактично иницирамо размену информација, како бисмо предузели кораке који су у најбољем интересу детета.

Планирање рада са дететом којем је потребна додатна подршка у развоју засновано је на резултатима систематског праћења развоја, а циљеви и задаци се постављају на основу тренутних могућности детета и усмерени су на остваривање најбоље могуће укључености детета у васпитно-образовни процес.

5. ПОВЕЗАНОСТ ВРТИЋА И ПОРОДИЦЕ

Укључивање чланова породице у живот и рад деце у вртићу од великог је значаја, како за богаћење процеса учења у радној соби, тако и за надоградњу интересовања и учења код куће. Чланови породице су особе које детету пружају свакодневну пажњу, васпитање и учествују у одлучивању о питањима која су значајна за дететов живот. Зато се трудимо да сарадњи са породицама посветимо велику пажњу, да је стално унапређујемо и изналазимо начине за укључивање породице у све аспекте програма. У темеље сарадње са породицом уграђујемо разумевање, прихватање различитости, охрабривање и подстицање базичне везе коју дете има са својом породицом.

- **Облици сарадње са породицама** које негујемо и развијамо:
  - Боравак родитеља у групи током периода адаптације детета на вртић - овај вид укључивања породице нарочито је заступљен у јаслицама и у случајевима када дете теже прихвата остајање у вртићу; родитеље подстичемо да првих дана боравка у вртићу буду уз своје дете и олакшају му упознавање новог окружења и нових лица;
  - Индивидуални разговори са родитељима;
  - Редовни родитељски састанци (4 у току године);
  - Анкете за родитеље у циљу прикупљања података о потребама и интересовањима детета и породице;
  - Креативне радионице и играонице за децу и родитеље;
  - Психолошко-педагошка и здравствена едукација родитеља путем предавања, презентовања пригодних текстова или едукативних радионица;
  - Индивидуални саветодавни рад са родитељима;
  - Боравак родитеља у групи и учествовање у активностима;
  - Заједничке посете, шетње и излети;
  - Учешће родитеља у прикупљању дидактичког и другог разноврсног материјала потребног за реализацију појединих активности;
  - Информисање родитеља и комуникација путем табли за родитеље;
  - Бележнице које "шетају" на релацији вртић - кућа;
  - Упознавање родитеља са продукцијом дечјег стваралаштва - изложбе дечјих радова;
  - Продајне изложбе дечјих продуката;
  - Приредбе за маме и тате, баке и деке;
  - Помоћ родитеља око организовања и припремања приредби;
  - Учешће родитеља у акцијама уређења вртића и оплемењивања простора;
  - Посете деце родитељима који се баве различитим професијама.

Пратећи сарадњу са родитељима кроз полугодишње и годишње извештаје, примећујемо да су облици сарадње бројни и разноврсни. Међутим, увек нам се чини да би могло и више и боље. Неким родитељима је потребан само мали подстицај да би се укључили у заједнички рад у вртићу; они настављају да долазе, размишљају о ономе што се овде дешава, сами смишљају и нуде нове облике сарадње. Онима који се никако "не дају" потребно је стално изнова пружати руку, нудити разноврсне активности, с вером да ће добар број њих ипак пронаћи своје место у вртићу. У наредном периоду планирамо да даље унапређујемо сарадњу са родитељима, да унапредимо информисаност, као и укљученост родитеља у активности уређења вртића и многе друге активности.

Имамо разлога да верујемо да смо на добром путу - довољно је да прочитамо коментаре родитеља који су део свог времена посветили деци у вртићу.

6. ОТВОРЕНОСТ ВРТИЋА ПРЕМА ДРУШТВЕНОЈ СРЕДИНИ

Педагошки рад са децом предшколског узраста у Вршцу има традицију дужу од једног века, тако да наша предшколска установа заузима веома значајно место у свом друштвеном окружењу.

Границе средине у којој се одвијају васпитно-образовне активности са децом, одавно су померене од капија вртића према ужем и ширем окружењу. Свако место и свака ситуација у којој се деца нађу права је прилика за учење и сазнавање новог. А могућности за учење које нуди друштвена средина су неограничене - у њој су све теме животне и подстичу природни ентузијазам и радозналост деце.

Наша установа се увек изнова труди да, на темељима вишегодишњих позитивних искустава у сарадњи са установама, фирмама, удружењима и појединцима, везе са локалном заједницом проширује и обогаћује новим садржајима.

- **Ресурси у локалној заједници на које се наша установа ослања :**
  - Народно позориште "Стерија" - дечје позоришне представе, помоћ у реализацији годишње приредбе Установе, стицање сазнања о томе шта је позориште, ко ту све ради, како се понашамо у позоришту...;
  - Градски музеј – посете изложбама, конкурс "Награда Паје Јовановића" у који се редовно укључујемо;
  - Градска библиотека - посете, упознавање са начином рада, разговори о књигама, креативне радионице, развијање љубави према писаној речи;
  - Културни центар - изложбе
  - Центар за социјални рад - редовна професионална сарадња, укључивање у заједничке акције;
  - Геронтолошки центар - дружење са бакама и декама поводом Дана старих;
  - Спортско-пословни центар "Миленијум"
  - Локална самоуправа – редовна сарадња са оснивачем; одлазак деце у посету председнику општине у току Дечје недеље;
  - Висока школа струковних студија за образовање васпитача - педагошка пракса студената, стручно усавршавање васпитача, консултације, посете;
  - Спортски савез - укључивање у такмичења и акције развијања здравствене и спортске културе предшколске и школске деце;
  - Локални медији - медијска подршка значајним активностима Установе (текстови, вести, телевизијске емисије);
  - Дом здравља - редовни систематски прегледи, здравствена едукација деце, родитеља и запослених,;
  - Банке - дружења и акције поводом Дана штедње;
  - Фирме - посете предузећима; спонзорисање манифестација Установе ("Swisslion Таково", "Хемофарм Stada", приватна предузећа);
  - Пошта, аутобуска и железничка станица, пилотска школа;
  - Занатске радионице...

- **Јавне манифестације**

Бициклијада која се традиционално одржава у мају сваке године, у центру града у сарадњи са МУП-ом;

Обележавање значајних датума: Дечја недеља, Дани пролећа, Дан планете Земље, Дан здраве хране, Дан старих, Дан жена, Дани јесени, Нова година, Ускршњи и Божићни празници...;

Свети Сава свечано се обележава програмом у вртићу „Лептирић“, пригодним програмом, уз поштовање славских обичаја.

Годишња приредба Установе одржава се сваке године крајем маја или почетком јуна, поводом испраћаја предшколаца из вртића и обележавања Дана установе. Свечани програм припремају васпитачи са децом припремних група, за родитеље и представнике друштвене заједнице.

Манифестације (музичке, ликовне, еколошке, спортске) које се организују на нивоу града или у другим срединама, у које се деца наших вртића укључују: "Ала је леп овај свет", "Добра играчка", "Банатско пролеће", "Клинцијада", "Ноћ музеја", "Излетима до знања и здравља", обележавање Дана Црвеног крста...

- **Међународна сарадња**

Почев од 2006. године, наша установа повезана је са вртићима из Румуније у оквиру Програма међународног партнерства земаља чланица UNESCO, што је резултирало и потписивањем Протокола о међународној сарадњи. Осим узајамних посета представника наше установе и вртића из разних делова Румуније, размене стручних

искустава и унапређивања рада и компетенција васпитача, овај вид сарадње укључује и заједничко учешће у реализацији пројеката под покровитељством UNESCO-а. Наши васпитачи су до сада учествовали у реализацији неколико пројеката, као координатори, непосредни учесници и евалуатори.

7. ОД МАЛЕ ДО ВЕЛИКЕ ШКОЛЕ

Васпитно-образовни рад са децом у години пред полазак у школу је у Вршцу заступљен дуги низ година. Народни одбор градске општине Вршац основао је 1953. године Дечји вртић "Анђа Ранковић" (забавиште) и од тада се педагошком раду са предшколском децом поклања велика пажња. Обухват деце предшколским васпитањем и образовањем у нашој средини креће се и до 95%, а обавезност припреме за школу је нешто што родитељи одавно подразумевају.

У циљу припреме деце најстаријег предшколског узраста за полазак у школу, наша установа сваке године планира и реализује различите облике сарадње са основним школама у локалној заједници. Сврха овакве сарадње је остваривање континуитета између два нивоа васпитно-образовног рада са децом, вртића и школе, тако да се на новом ступњу очувају и надограде достигнућа претходног.

Добро испланиране активности у овој области омогућују да се предшколци благовремено и непосредно упознају са новим простором у коме ће се ускоро наћи, са будућим учитељима и режимом живота у школи, као и да се активности са децом ускладе са захтевима које ће пред њих постављати школска средина.

Сарадња предшколске установе са школом одвија се на свим нивоима, почев од директора, преко стручних сарадника, васпитача и учитеља, све до родитеља и деце.

- Облици сарадње са школом које негујемо су:
  - Заједничке посете и манифестације предшколске и школске деце;
  - Заједничко коришћење спортских терена;
  - Консултативни разговори родитеља деце која полазе у школу са стручним службама школа;
  - Сарадња и размена информација међу стручним службама основних школа и предшколске установе;
  - Организоване и осмишљене посете припремних група школама;
  - Укључивање васпитача у праћење адаптације и напредовања деце која су из вртића прешла у школу.

Осим тога, и на нивоу Установе организују се активности за родитеље и децу, усмерене на ближе упознавање са предстојећим уписом и поласком у школу:

- Упознавање родитеља са значењем појмова "готовост за школу", "припрема за полазак у школу", "испитивање готовости за полазак у школу";
- Давање практичних савета родитељима о начинима укључивања у припреме за полазак у први разред;
- Осмишљавање и уређивање паноа за родитеље са информацијама о упису и припреми деце за школу;
- Постављање "родитељских сандучића" за питања и сугестије родитеља будућих ђака;
- Активности са децом чији је циљ отклањање недоумица и страхова везаних за школу.

Облици рада: родитељски састанци на којима се обрађују одговарајуће теме, презентовање информација на таблама за родитеље, саветодавни разговори.

8. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Шта пратимо и вреднујемо?	Ко учествује?	На који начин?
Васпитно-образовна средина (опремљеност, хигијенски услови, безбедност)	Мед. сестре, васпитачи Сви запослени у вртићу Родитељи	Чек листе за проверу васпитно-образовне средине
Реализација програмских задатака	Стручни активи Комисије, тимови Стручни сарадник Директор Пом. директора	Дневници рада васпитача и мед. сестара; Документација стручних актива и комисија; Извештаји о раду
Сарадња са: - породицама - друштв. средином - школом	Стручни активи Стр. сарадник Директор Пом. директора	Записници са родитељских састанака; Анкете за родитеље; Документација и извештаји актива
Стручно усавршавање	Стручни активи Тим за СУ Директор	Евиденционе листе; Извештаји и анализе са стр. усавршавања
Праћење развоја и напредовања деце	Васпитачи и мед. сестре-васпитачи Мед. сестра за превентивну здрав. заштиту Стручни сарадник Спољни струч. сарадници	Разне технике систематског посматрања; Примена одговарајућих инструмената; Систематски прегледи

Број:
Датум:

Председник
Управног одбора:

Горана Савић